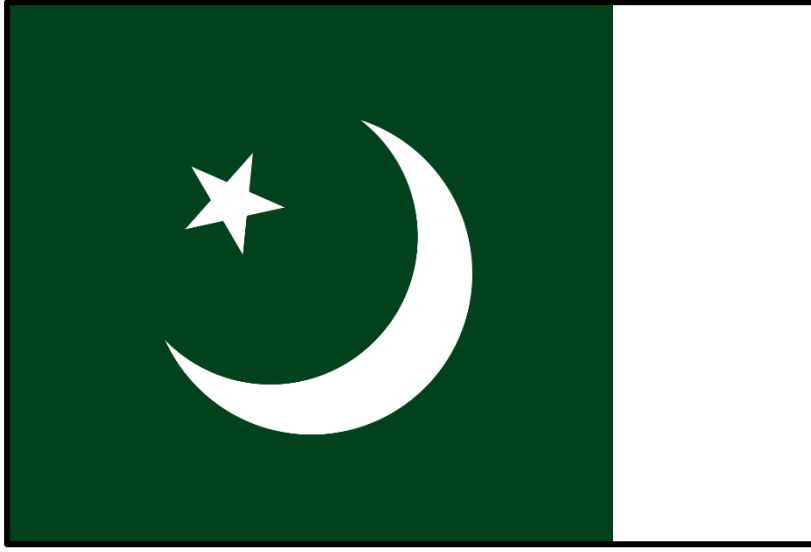




**Ankara Sanayi Odası**



**PAKİSTAN ÜLKE NOTU**

Uluslararası İlişkiler ve Dış Ticaret Müdürlüğü

Eylül 2025

## Genel Bilgiler

|                          |                                         |
|--------------------------|-----------------------------------------|
| <b>Resmi Adı</b>         | Pakistan İslam Cumhuriyeti              |
| <b>Nüfus</b>             | 240,5 Milyon                            |
| <b>Dil</b>               | Urduca, İngilizce                       |
| <b>Yüzölçümü</b>         | 881.913 km <sup>2</sup>                 |
| <b>Başkent</b>           | İslamabad                               |
| <b>Başlıca Şehirleri</b> | Karaçi, Lahor, Faisalabad               |
| <b>Yönetim Şekli</b>     | Federal Parlamenter Anayasal Cumhuriyet |
| <b>Devlet Başkanı</b>    | Asıf Ali Zerdari                        |
| <b>Para Birimi</b>       | Pakistan Rubisi (PKR)                   |

## ANKARA'DAKİ PAKİSTAN BÜYÜKELÇİLİĞİ



Ekselansları Dr. Yousaf Junaid, 2022 tarihinden bu yana Pakistan'ın Türkiye Cumhuriyeti nezdindeki Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır.

Öne çıkan görevleri:

- Pakistan Dışişleri Bakanlığı'nda üst düzey görevlerde bulunmuştur.
- Pakistan'ın çeşitli ülkelerdeki diplomatik misyonlarında elçi olarak görev yapmıştır.

## ÜLKEYE GENEL BAKIŞ

Pakistan, Güney Asya'da stratejik konuma sahip bir ülke olmuştur. Doğusunda Hindistan, batısında Afganistan ve İran, kuzeyinde Çin ile kara sınırı bulunmaktadır. Güneyi ise Hint Okyanusu'na açılmaktadır.

Ülkenin nüfusu 240 milyonu aşmış olup dünyanın en kalabalık beşinci ülkesi olmuştur. Nüfusun yarısından fazlası 25 yaşın altındadır. Kentleşme oranı %37 seviyesinde seyretmektedir.

Pakistan enerji kaynakları ve tarımsal potansiyeli ile öne çıkmıştır. Ancak enerji altyapısındaki yetersizlikler ve ithalata bağımlılık büyümenin önünde engel teşkil etmektedir. İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde orta kategoride yer alan ülke, eğitim ve sağlık alanlarında gelişim göstermektedir.

## **SIYASİ DURUM**

Pakistan, federal parlamenter yapı çerçevesinde anayasal bir cumhuriyet ile yönetilmektedir. Devlet Başkanı Asif Ali Zardari 2024 yılında göreve başlamıştır. Genel seçimler beş yılda bir yapılmaktadır. Son genel seçimler 2024 yılında gerçekleştirilmiştir.

Ülkede siyasi sistem, tarihsel olarak askerî vesayet ile sivil otoriteler arasında dengelenmiştir. Yönetişim ve yargı bağımsızlığı alanlarında yapısal sorunlar varlığını sürdürmektedir. Kamu yönetimi yolsuzluk, bürokratik işlemler ve şeffaflık eksikliği nedeniyle eleştirilmiştir. Uluslararası tahkim mekanizmaları bu bağlamda yatırımcılar için önem arz etmiştir.

## **ODAMIZIN PAKİSTAN BÜYÜKELÇİLİĞİ İLE İLİŞKİLERİ**

Odamız, Pakistan ile ekonomik ve sektörel iş birliklerinin geliştirilmesi, ilişkilerin kurumsal düzeyde güçlendirilmesi ve karşılıklı temasların artırılması amacıyla çeşitli etkinlikler gerçekleştirmiştir. Ankara'da düzenlenen iş forumları, ikili heyet ziyaretleri ve ticaret toplantıları bu bağlamda öne çıkmıştır. Pakistan Ankara Büyükelçiliği tarafından 5 Eylül 2025 tarihinde düzenlenen "Pakistan Savunma Günü" etkinliğine Odamız Yönetim Kurulu üyesi Sn. Levent AKÇAKOCA katılım sağlamıştır.

## **PAKİSTAN EKONOMİSİ**

Pakistan'ın ekonomik gelişiminde tarım sektörünün büyük önemi vardır. Ülkede GSYİH'nin yaklaşık %21'ini tarım sektörü oluşturmaktadır. Başlıca tarım ürünleri **pamuk, buğday, pirinç, şeker kamışı ve mısırdan** oluşmaktadır.

Pakistan'ın imalat sanayisi 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra bir bunalıma girmiştir. Akabinde toparlanma yaşanmış olsa da Hindistan ile girilen askeri ve siyasi çatışmalar pazar potansiyelini olumsuz etkilemeye devam etmektedir.

Pakistan'ın endüstriyel büyümesinde tekstil sektörü ağırlıklı rolü üstlenmektedir. **Pamuk ve yün dokumacılığı, hazır giyim sanayi, deri ve deri mamulleri, çimento, sağlık ürünleri ve şeker, meşrubat** gibi işlem görmüş gıda maddeleri Pakistan'ın temel sanayi malları arasında yer almaktadır. Kimyasal madde üretimi ülkede önemli bir gelişme göstermiştir.

**İhracat tarafında tekstil ve hazır giyim (pamuklu mensucat, örme/örülmemiş giyim), pirinç başı çekerken; ithalatta mineral yakıtlar-yağlar, elektrikli makineler, bitkisel yağlar, demir-çelik, makineler, organik kimyasallar ve plastikler öne çıkmaktadır.** İhracat sepetinin tekstil ağırlığı ve pazar yoğunlaşması, ekonomiyi dış şoklara karşı kırılgan kılmaktadır.

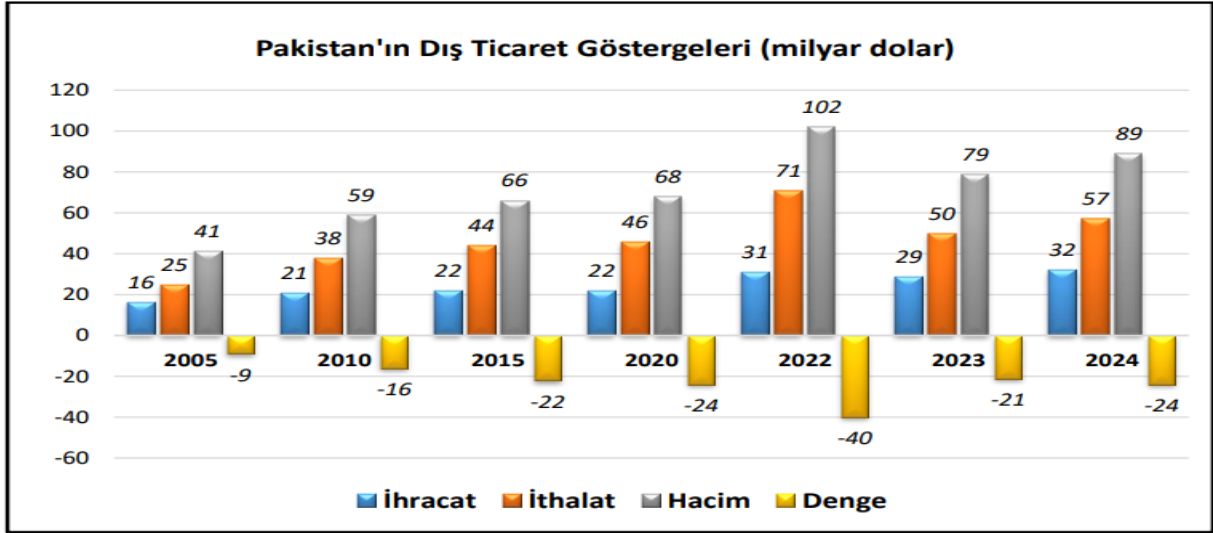
2024'te ülke ekonomisi yaklaşık 373 milyar dolar büyüklüğe ulaşmış, sabit fiyatlarla %2,5 büyüme kaydetmiştir. Ortalama enflasyon %23,4, işsizlik oranı %8,3 seviyesindedir.

Pazarın zorlukları arasında yüksek ve değişken **gümrük vergileri** (ürüne göre %0–%100), 2023'te %18'e yükseltile genel **satış vergisi (KDV muadili)**, dönemsel **düzenleyici vergiler**, eyalet düzeyinde hizmet vergileri ve teknik/standart gereklilikleri bulunur. PSQCA standartları ve bazı ürünlerde helal sertifikası ile etiketlemede Urduca-İngilizce zorunluluğu kritik uyum başlıklarıdır.

**Pakistan Single Window (PSW)** ve **WeBOC** üzerinden süreçlerin dijitalleşmesi avantaj sağlar. Buna karşılık pazar cazip fırsatlar sunar. Enerji arz açığı ve iletim-dağıtım altyapısı, inşaat/altyapı, tarım teknolojileri ve gıda işleme, kimyasallar, otomotiv yan sanayi, makine-teçhizat, bilgi teknolojileri ve sağlık ekipmanlarında talep güçlüdür. **Özel Ekonomik Bölgeler (SEZ)** sermaye malı ithalatında gümrük muafiyeti gibi teşvikler sağlar. Türkiye–Pakistan **Mal Ticareti Anlaşması** 1 Mayıs 2023'ten beri yürürlükte olup 2025'te kapsamı genişletmeye yönelik Mutabakat Zaptı imzalanmıştır; bu da belirli GTİP'lerde tarife avantajları yaratır.

Pakistan, nüfus itibarıyla dünyada **5. sırada** yer almaktadır.

## EKONOMİK GÖRÜNÜM VE DIŞ TİCARET



Kaynak: Trademap

2001 yılından beri dünya ticaretindeki küresel gelişmelerden Pakistan da payını almış; hem ihracatı hem de ithalatı sürekli artış göstermiştir.

Pakistan'ın dış ticaret hacmi 2024'te yaklaşık **89 milyar dolar** (ihracat 32,5; ithalat 56,5) olarak gerçekleşmiş ve dış ticaret açığı 24,1 milyar dolar olmuştur. **Pakistan, sürekli dış ticaret açığı veren ülkelerden biridir.** IMF ile yapılan anlaşma sonucunda Pakistan Hükümetinin ve Pakistan Merkez Bankası'nın ekonomi politikalarındaki tek karar merci olma durumu ortadan kalkmıştır.

2024 yılında Pakistan'ın gayrisafi yurt içi hasılası yaklaşık **373 milyar dolar** seviyesinde gerçekleşmiş, ekonomi yüzde **2,5** oranında büyümüştür. Enflasyon oranı yüzde **12,6**, işsizlik oranı ise yüzde **5,5**'tir. Dış ticaret hacmi yaklaşık **90 milyar dolardır**. Pakistan, cari fiyatlar baz alındığında 2025 yılı itibariyle dünyanın yaklaşık **40. büyük ekonomisi** konumundadır. Pakistan, kişi başına düşen **1.485 \$**'lık milli gelir ile dünya ülkeleri arasında **140. sırada** yer almaktadır.

Pakistan 2024 itibariyle ihracatta dünyada **%0,25 pay** ile **60. sırada** ve **ithalatta** dünyada **%0,4 pay** ile **55. sıradadır**.

Çin Pakistan'daki en önemli yatırımcılardan biri olmaya devam etmektedir. Çin'in yatırımlarının çoğunluğu altyapı projelerine yöneliktir. Batılı yatırımcılar gibi Çin'de güvenlik konusu ile ilgilidir. Ortadoğu ülkeleri de özelleştirme projeleri devam ettiği sürece önemli yatırımcılardan olmaya devam edecektir. Çok sayıda nakit zengini körfez kökenli firma ülkede büyük yatırım projeleri ile ilgilidir. **Enerji sektörü özellikle Pakistan'ın kronik enerji darboğazı yüzünden yabancı yatırımcılar için gelecek vadeden bir alandır.**

- **Başlıca ihracat ürünleri:** Diğer konfeksiyon tekstil ürünleri, takımlar, kullanılmış giysi ve kumaşlar, hububat, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı, pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat
- **Başlıca ithalat ürünleri:** Mineral yakıtlar, yağlar, elektrikli makine ve cihazlar, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, demir ve çelik
- **İhracat yaptığı başlıca ülkeler:** ABD, Çin, Birleşik Krallık, Birleşik Arap Emirlikleri ve Almanya olarak sayılabilir.

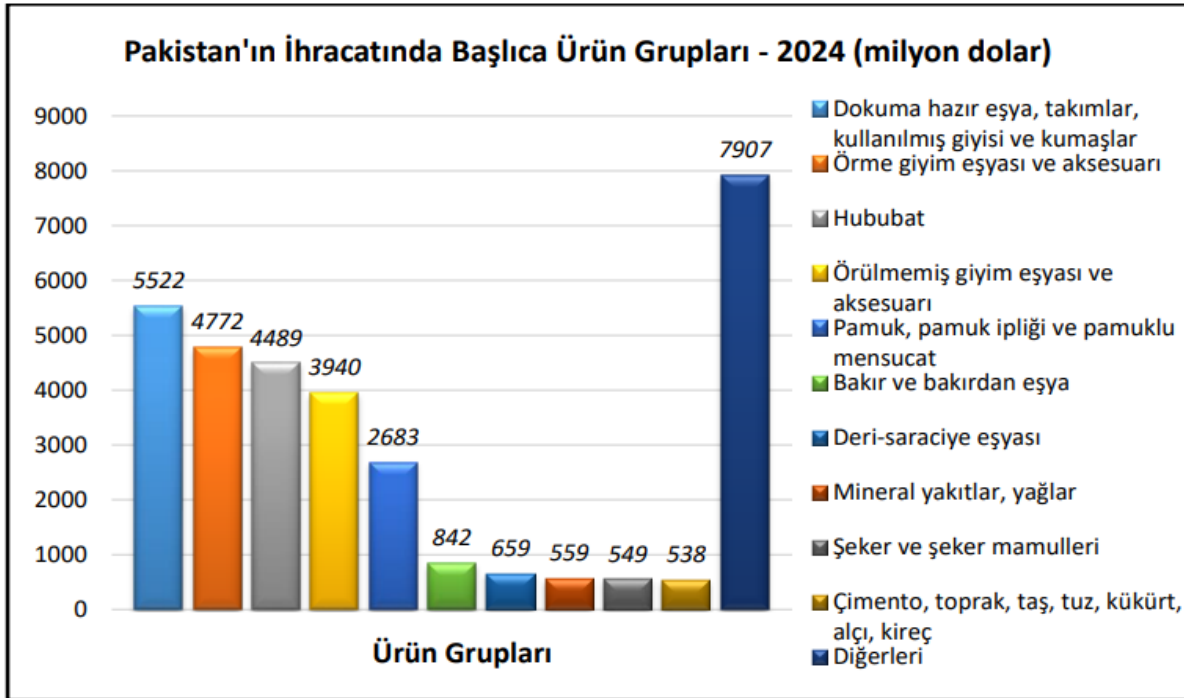
Türkiye, Pakistan'ın ihracatında %0,75 pay ile 27. sıradadır.

- **İthalat yaptığı başlıca ülkeler:** Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Katar ve Endonezya olarak sayılabilir.

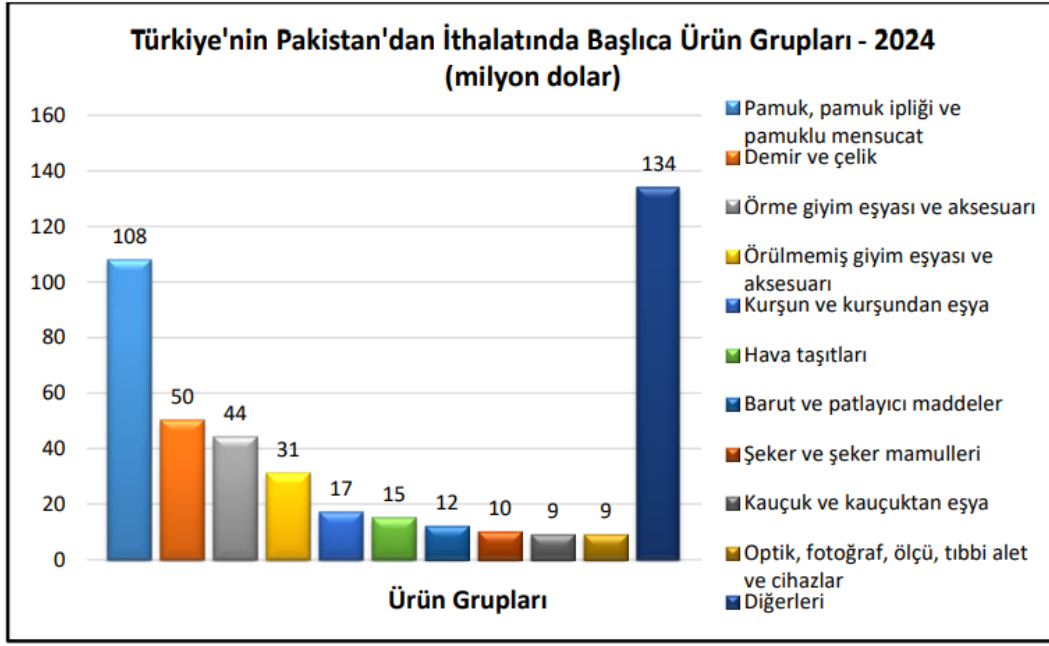
Türkiye, Pakistan'ın ithalatında %0,43 pay ile 32. sıradadır.

## BAŞLICA ÜRÜNLER İTİBARI İLE DIŞ TİCARET

### İhracat



Kaynak: Trademap



## TÜRKİYE-PAKİSTAN İLİŞKİLERİ

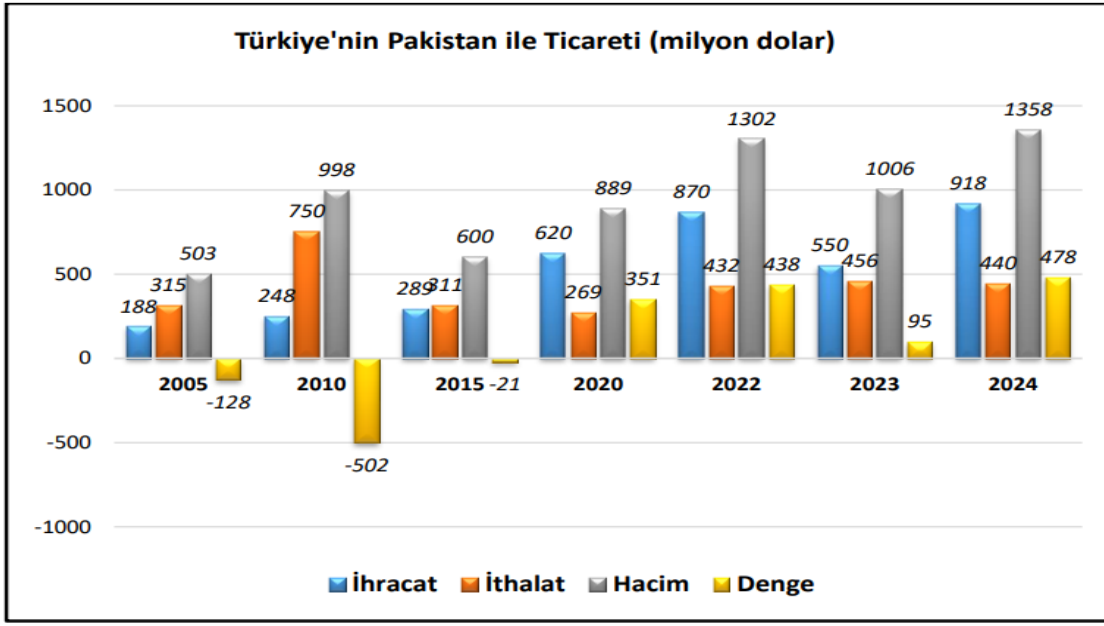
Türkiye ile Pakistan arasındaki diplomatik ilişkiler, Pakistan'ın 1947'de bağımsızlığını kazanmasının ardından tesis edilmiştir. İki ülke, ortak tarih, kültür ve dini bağları sayesinde her zaman yakın ve dostane ilişkiler içinde olmuştur.

Türkiye ile Pakistan arasında 2022 yılında diplomatik ilişkilerin 75. yılı kutlanmıştır. Bu kapsamda karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmiş, ekonomik ve siyasi ilişkiler güçlendirilmiştir.

İki ülke arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi kurulmuş, Stratejik Ekonomik Çerçeve (SEF) uygulamaya geçirilmiştir. 2022 yılında imzalanan Pakistan-Türkiye Tercihli Ticaret Anlaşması (PTA), 1 Mayıs 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma ile Türkiye 261, Pakistan ise 130 üründe taviz vermiştir.

2024 yılı itibarıyla ikili ticaret hacmi 1,4 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Türk şirketleri Pakistan'da bugüne kadar 72 proje üstlenmiş ve toplam değeri 3,5 milyar ABD dolarını aşan yatırımlar yapmıştır.

## TÜRKİYE – PAKİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ



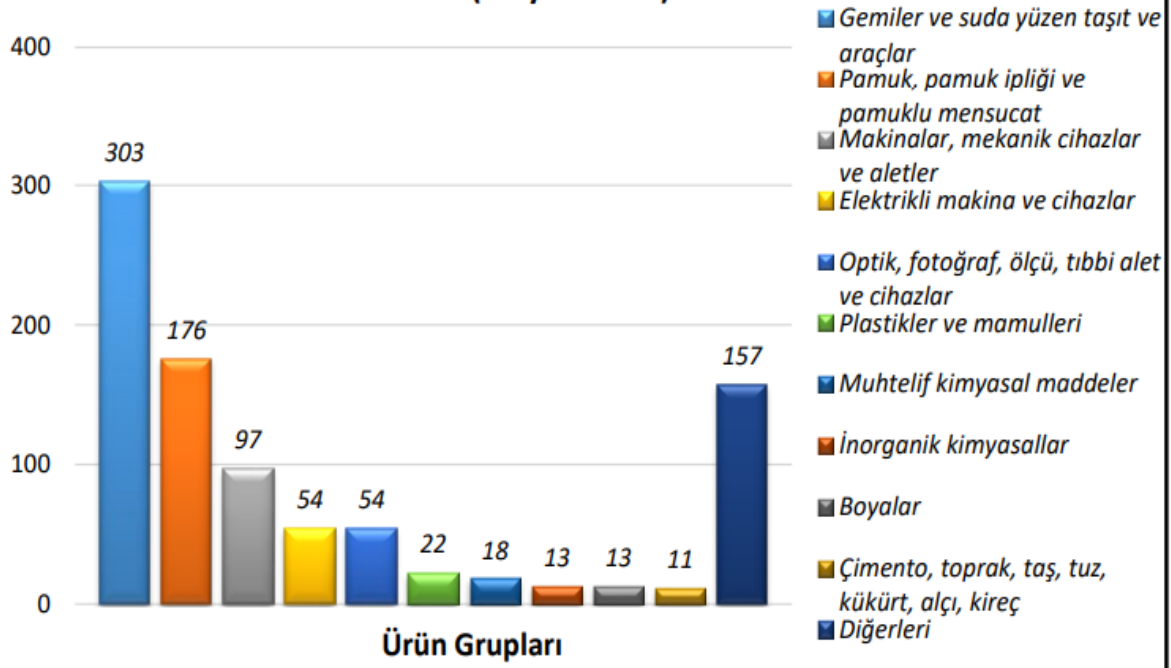
Pakistan, Güney Asya'nın stratejik kavşağında yer alan, 240 milyonu aşkın nüfusu ve bölgesel bağlantılarıyla öne çıkan bir pazardır. Genç ve büyüyen tüketici tabanı, tarım ve tekstile dayalı üretim altyapısı, **Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC)** ile güçlenen lojistik rolü, ülkeyi Türkiye dâhil bölge ihracatçıları için önemli kılmaktadır.

İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2024 yılında yaklaşık **1,4 milyar dolar** olarak kaydedilmiştir. 2000 yılına kadar zaman zaman ülkemiz lehine seyreden ticari ilişkiler, 2000 yılı sonrası aleyhimize dönmüş ve **Türkiye Pakistan ile ticarete 2016 yılına kadar sürekli dış ticaret açığı vermiştir**. 2016'dan itibaren Türkiye yeniden ikili ticarete fazla vermeye başlamıştır.

**Pamuk, pamuk ipliği, pusulalar; diğer seyrüsefer alet ve cihazları, pamuk döküntüleri, dokuma ipliklerin, mensucatın yıkanması, temizlenmesi, kurutulması, ütülenmesi, sarılması, katlanması vb. için makinalar; telefon cihazları, pamuklu mensucat ve dizel motorlar** Türkiye'nin Pakistan'a en çok ihraç ettiği ürünler olarak sayılabilir.

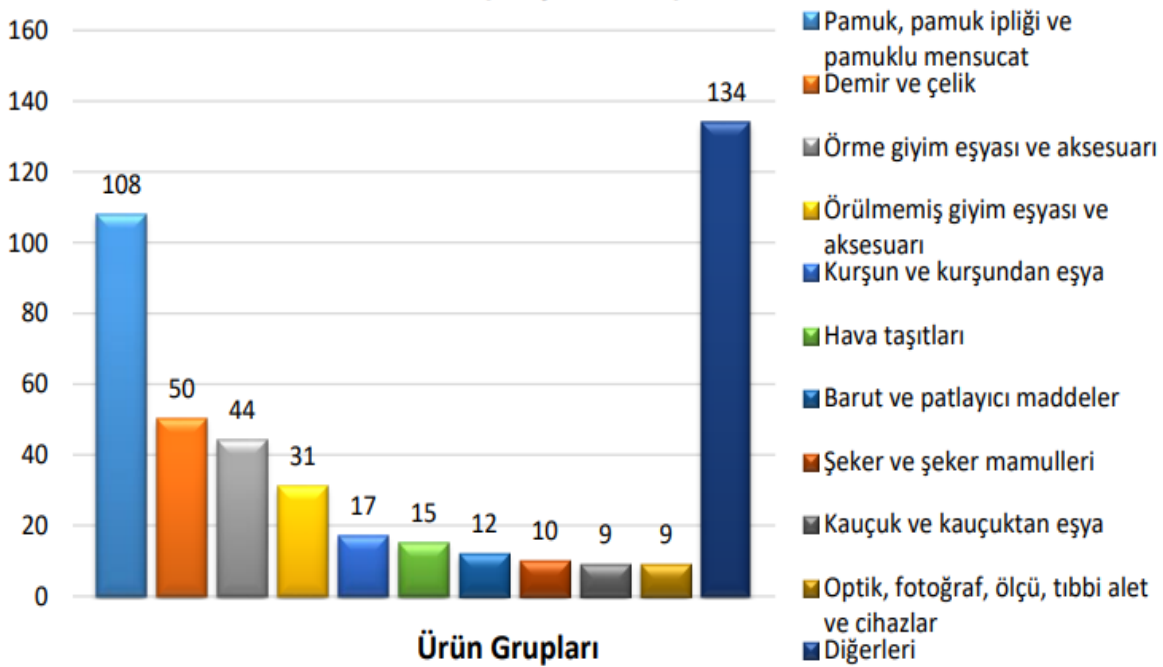


### Türkiye'nin Pakistan'a İhracatında Başlıca Ürün Grupları - 2024 (milyon dolar)



Kaynak: Trademap

### Türkiye'nin Pakistan'dan İthalatında Başlıca Ürün Grupları - 2024 (milyon dolar)



Kaynak: Trademap

Türkiye ile Pakistan arasında bir ticaret anlaşması bulunmamaktadır. Ülkemiz ile Pakistan arasında 2001 yılında **Karma Ekonomik Komisyon** kurulmuştur. (Karma Ekonomik Komisyon, iki ülke arasında ekonomik iş birliğini geliştirmek için kurulan ortak çalışma platformudur.)

Diplomatik, hizmet ve hususi pasaport sahipleri Pakistan'a yapacakları 90 güne kadar ikamet süreli seyahatlerde vizeden muaftır. Ancak umuma mahsus pasaport sahiplerinin Pakistan'a seyahat edebilmeleri için vize almaları gerekmektedir. Vize muafiyeti kısa süreli iş görüşmeleri, fuarlar ve ticari amaçlarla seyahatler için geçerlidir.

## **PAZAR YAPISI VE DAĞITIM KANALLARI**

Pakistan pazarı, nüfusu ve stratejik konumuyla dikkat çekmekte, ancak ithalat süreçlerindeki bürokratik engeller ve izin zorunlulukları pazara girişte zorluk yaratmaktadır. İthalat işlemleri Pakistan Single Window (PSW) sistemi üzerinden yürütülmekte, bazı ürünler için özel sertifikalar ve izinler talep edilmektedir. Özel ekonomik bölgeler ve ihracata yönelik işleme bölgeleri yatırımcılara vergi ve gümrük avantajı sağlamaktadır.

Dağıtım kanallarında geleneksel perakende ağı güçlü konumunu korurken, büyük şehirlerde modern süpermarketler ve alışveriş merkezleri yaygınlaşmaktadır. Yabancı firmalar genellikle yerel distribütör veya ithalatçılar aracılığıyla pazara giriş yapmaktadır. Satış sonrası hizmet ve teknik destek, tüketiciler için önemli bir unsurdur.

E-ticaret hızla gelişmekte ancak altyapı ve güven sorunları nedeniyle henüz geleneksel perakendenin gerisindedir. Türk firmalarının pazara girişte yerel ortaklarla çalışması ve satış sonrası hizmete önem vermesi önerilmektedir.

## **SEKTÖREL FIRSATLAR**

Pakistan ekonomisinin yaklaşık %60'ını **hizmetler sektörü** oluşturmaktadır. Bu alanda ticaret, ulaştırma, haberleşme, finans ve sigorta öne çıkan sektörlerdir. **Sanayi sektörü daha sınırlı bir paya (%18-19) sahip** olmakla birlikte **tekstil ve hazır giyim, gübre ve kimyasallar, gıda işleme, inşaat malzemeleri, otomotiv ve tıbbi cihazlar önemli üretim alanlarını** oluşturmaktadır. Enerji sektörü de ülke için kritik önemdedir; doğal gaz, kömür, petrol ve hidroelektrik kaynakları ekonomide önemli bir yere sahiptir.

Tarımda ise **buğday, pirinç, pamuk, şeker kamışı ve meyveler** öne çıkmaktadır. Pakistan, **tekstil ürünleri ve tarıma dayalı gıda işleme ürünleriyle dünya pazarında önemli bir ihracatçı konumundadır.**

Türkiye ile Pakistan arasındaki ticarete makine, ulaşım araçları ve kimyasal ürünler dikkat çekmektedir. Türk firmaları açısından Pakistan’da öne çıkan fırsat alanları; **ulaştırma ve altyapı projeleri, enerji üretim ve iletim yatırımları, tarım makineleri ve sulama teknolojileri, soğuk zincir ve depolama sistemleri ile imalat sanayinde makine-teçhizat, kimyasallar ve otomotiv yan sanayi ürünleridir.** Ayrıca Pakistan’daki özel ekonomik bölgeler ve ihracata yönelik işleme bölgeleri, Türk yatırımcılarına gümrük ve vergi avantajları sunmaktadır.

#### **Pakistan’da Türk ihracatçıları için öne çıkan başlıca fırsatlar şunlardır:**

- **Tekstil ve Hazır Giyim:** Pakistan’ın güçlü pamuk üretimi ve tekstil altyapısı, Türk firmaları için iş birliği ve ortak üretim fırsatları yaratmaktadır.
- **Gıda ve Tarım Ürünleri:** Artan nüfus ve gıda güvenliği ihtiyacı, işlenmiş gıda ve tarım teknolojileri ihracatı için önemli bir potansiyel sunmaktadır.
- **Makine ve Ekipman:** Sanayi altyapısının modernleşme ihtiyacı, Türk makine ve ekipman ihracatçıları için önemli bir pazar oluşturmaktadır.
- **İnşaat Malzemeleri:** Altyapı yatırımları ve konut projeleri, çimento, demir-çelik, seramik ve yapı malzemeleri ihracatı açısından güçlü fırsatlar barındırmaktadır.
- **Bilişim Teknolojileri:** Genç ve dinamik iş gücü, yazılım ve bilişim çözümleri için yatırım ve ortaklık olanaklarını artırmaktadır.

#### **ÖNDE GELEN PAKİSTANLI ŞİRKETLER VE SEKTÖRLER**

- **Tekstil:** Nishat Mills, Gul Ahmed, Interloop
- **Enerji:** K-Electric, Hub Power, WAPDA
- **İletişim ve Yazılım:** Systems Limited, NETSOL
- **Kimya ve Gübre:** Fauji Fertilizer Company, Engro Corporation

#### **PAKİSTAN’DAKİ ETKİNLİK VE FUARLAR**

- Textile Asia / IGATEX Pakistan: Tekstil ve hazır giyim makineleri alanında önde gelen fuar olmuştur.
- Build Asia: İnşaat ve altyapı sektörüne yönelik fuar olmuştur.
- Food + Technology Pakistan: Gıda işleme ve paketlenme teknolojilerine odaklanmıştır.

## PAKİSTAN İŞ ORTAMI VE YATIRIM KOŞULLARI

Pakistan’da iş yapma ortamı, altyapı eksiklikleri, karmaşık düzenlemeler ve öngörülemeyen enerji arzı gibi faktörler nedeniyle yatırımcılar için zorluklar barındırmaktadır. Vergi sistemi karmaşıklığı ve uygulamadaki belirsizlikler, yatırımcıların iş planlamasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca bürokratik süreçler, şirket kuruluşu ve gerekli izinlerin alınması sürecinde zaman kaybına neden olabilmektedir.

Buna karşılık, Pakistan’ın **genç ve hızla büyüyen nüfusu**, stratejik coğrafi konumu ve Asya pazarlarına açılan kapı niteliğinde olması yatırım açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle tekstil, tarım, bilgi teknolojileri ve altyapı geliştirme alanlarında uzun vadeli potansiyel dikkat çekmektedir. Ayrıca Çin ile yürütülen **Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC)**, ulaşım ve enerji altyapısını güçlendirmekte ve yeni yatırım imkânları doğurmaktadır. Ortadoğu ülkeleri de özelleştirme projeleri devam ettiği sürece önemli yatırımcılardan olmaya devam edecektir. Çok sayıda nakit zengini körfez kökenli firma ülkede büyük yatırım projeleri ile ilgilidir. Hükümet yeni Gwadar limanında bir endüstri bölgesi kurmayı planlamaktadır. Bu bölge yeni bir havalimanı ve karayolu bağlantıları ile Orta Asya ve Çin’e yönelik olacaktır. Enerji sektörü özellikle Pakistan’ın kronik enerji darboğazı yüzünden yabancı yatırımcılar için gelecek vadeden bir alandır. Pakistan’ı İran ve Hindistan’a bağlayacak boru hattı projesi Hindistan’ın Pakistan güvenlik durumu hakkındaki endişelerinden dolayı askıya alınmıştır. Ancak hattın İran- Pakistan arasındaki kısmı için görüşmeler ilerlemektedir.

Pakistan, 190 ülke arasında iş yapma kolaylığı açısından **108. sırada** bulunmaktadır. İş yapma kolaylığı puanı ise **61**’dir.

|                                                           | 2023   | 2024*   | 2025*   | 2026*  | 2027*   | 2028*  | 2029*   |
|-----------------------------------------------------------|--------|---------|---------|--------|---------|--------|---------|
| Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)          | 2 048  | 2 600   | 1 870   | 2 180  | 1 805   | 2 189  | 2 048   |
| Ülke dışından gelen doğrudan yatırımın GSYİH'ye oranı (%) | 0,61   | 0,70    | 0,50    | 0,50   | 0,40    | 0,40   | 0,40    |
| Ülke dışından gelen doğrudan yatırım stoku (milyon \$)    | 27 169 | 29 770  | 31 640  | 33 820 | 35 625  | 37 814 | 39 862  |
| Ülke dışına giden doğrudan yatırım (milyon \$)            | -32,00 | -180,00 | -122,00 | -69,00 | -107,00 | -85,00 | -118,00 |
| Ülke dışına yapılan doğrudan yatırım stoku (milyon \$)    | 2 852  | 3 033   | 3 155   | 3 224  | 3 331   | 3 416  | 3 534   |

## YATIRIM İLİŞKİLERİ

Pakistan ekonomik büyüme hedefleri çerçevesinde doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmektedir. Enerji, altyapı, tekstil, gıda işleme, kimya ve bilişim sektörlerinde çeşitli fırsatlar sunulmaktadır.

Ülkede yatırımcıların karşılaşılabileceği başlıca zorluklar; bürokrasi, yargı süreçlerinin yavaşlığı, enerji arz güvenliği ve döviz kurları olmuştur. Bununla birlikte, çeşitli teşvikler ve vergi muafiyetleriyle yatırım ortamı cazip hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’de 420 adet Pakistan sermayeli firma bulunmaktadır. Söz konusu firmalar ağırlıklı olarak otomotiv, elektronik, telekomünikasyon, makine, ticaret ve bankacılık sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

Pakistan’daki Türk yatırımları ağırlıklı olarak enerji, finans, altyapı projeleri ve müteahhitlik sektörlerindedir. Zorlu Holding, Ziraat Bankası, Coca-Cola İçecek ve Ülker gibi büyük Türk şirketleri Pakistan’da yatırım yapan Türk şirketleri arasında yer almaktadır. Önümüzdeki dönemde Pakistan’da özellikle enerji ve müteahhitlik sektörlerinde yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmakta ve Pakistan makamlarınca Türk yatırımcılara bu alanlara yatırım yapmaları yönünde çağrıda bulunulmaktadır.

TUSAŞ’ın (Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.) havacılık ve savunma sanayii alanlarında Pakistan ile çeşitli projeleri bulunmaktadır. Pakistan’ın F-16 uçaklarının modernizasyonu projesi için 2009 yılında açılan uluslararası ihalede, Belçikalı bir firma ile ön elemeye kalmış ve ihaleyi kazanmıştır. Proje, 2010 yılından itibaren 42 adet Pakistan uçağının birer birer Türkiye’ye gelmesiyle hayata geçmiştir.

## ÖZEL EKONOMİK BÖLGELER (SEZ'LER):

Pakistan'da sanayi üretiminin teşviki amacıyla Özel Ekonomik Bölgeler kurulmuştur. Bu bölgelerde faaliyet gösterecek firmalara, ticari faaliyetlerin başlamasından itibaren 10 yıl süreyle gelir vergisi muafiyeti sağlanmakta, sermaye mallarının ithalatında ise gümrük ve diğer vergilerden muafiyet uygulanmaktadır. Ayrıca, elde edilen kârın %100 oranında serbestçe yurt dışına transfer edilmesine imkân tanınmaktadır.

Karaçi'de yer alan **Karaçi Sanayi Parkı Özel Ekonomik Bölgesi** 1.534 dönümlük alanda planlanmış olup, 2026 yılı sonu veya 2027 yılı başında faaliyete geçmesi beklenmektedir. Türk yatırımcıların bu bölgede altyapı çalışmalarını üstlenerek üretime başlayabilecekleri veya altyapısını tamamladıkları bölümü diğer firmalara tahsis edebilecekleri ifade edilmektedir.

Halihazırda faaliyette olan **Bin Qasim Sanayi Parkı (BQIP) Özel Ekonomik Bölgesi**, 930 dönümlük alanıyla gelişmiş bir altyapıya sahiptir. Bölgede Lucky Motor Corp. (KIA, Peugeot, Samsung), Yamaha Motors, International Steel ve Horizon Steel gibi önde gelen üreticiler faaliyet göstermektedir. Enerji ve altyapı imkânları mevcut olan bu bölge, Türk yatırımcılar için farklı büyüklüklerde yatırım alanları sunmaktadır. Pakistan tarafı, Türk yatırımcıların BQIP'te üretim tesisleri kurmalarını arzu etmekte ve bu girişimlerin destekleneceğini belirtmektedir.

## ANKARA İLE PAKİSTAN ARASINDAKİ DIŞ TİCARET

Ankara ile Pakistan arasındaki dış ticaret verileri sınırlı olmakla birlikte, ihracatın özellikle makine ve kimyasal ürünler üzerinden, ithalatın ise pamuk ve tekstil ürünleri üzerinden gerçekleştiği görülmüştür. Ticaret hacmi yıllar itibarıyla artış göstermiştir.

## ANKARA SANAYİ ODASI AÇISINDAN FIRSATLAR

Pakistan ile Türkiye arasında imzalanmış olan Tercihli Ticaret Anlaşması ve Stratejik Ekonomik Çerçeve, Ankara Sanayi Odası üyesi firmalar için yeni fırsatlar yaratmıştır. Özellikle Karaçi'deki Özel Ekonomik Bölgeler (SEZ), Türk yatırımcılar için vergi muafiyetleri, gümrük avantajları ve altyapı kolaylıklarıyla öne çıkmaktadır.

ASO üyelerinin güçlü olduğu makine imalatı, kimya, elektrikli cihazlar, gıda işleme teknolojileri, inşaat malzemeleri ve otomotiv yan sanayi sektörleri Pakistan'ın ihtiyaçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca

enerji altyapısı, yenilenebilir enerji projeleri, tekstil makineleri ve tarım teknolojileri alanlarında iş birliği fırsatları bulunmaktadır.

Ankara merkezli firmaların Karaçi Sanayi Parkı ve Bin Qasim Sanayi Parkı gibi bölgelerde doğrudan yatırım yapmaları veya ortak girişimler kurmaları hem ikili ticareti artıracak hem de Türk ürünlerinin Güney Asya pazarına girişini kolaylaştıracaktır.

## DEĞERLENDİRME

Pakistan; genç ve dinamik nüfusu, büyük iç pazarı, tekstil ve tarım alanındaki üretim kapasitesi ile öne çıkan bir ülke olmuştur. Enerji açığı, enflasyon ve dış ticaret açığı gibi sorunlar büyümeyi sınırlandırmıştır.

Türk ürünleri, kalite ve tasarım açısından rekabet gücüne sahiptir. Ayrıca Pakistan pazarında Çin ve Hindistan ürünleri yoğun olarak bulunmasına rağmen, **Türk malları kalite-fiyat dengesi** bakımından avantajlı konumdadır. Bu avantajın doğru şekilde tanıtılması ve markalaşma faaliyetlerinin artırılması ihracatımız için önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye ile Pakistan arasında imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması ve yürürlüğe giren Stratejik Ekonomik Çerçeve, ticari ilişkilerin daha da gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Türk firmaları için tekstil makineleri, tarım teknolojileri, enerji projeleri, altyapı yatırımları ve bilişim alanlarında önemli iş birliği fırsatları mevcut olmuştur. Özellikle Karaçi'deki Özel Ekonomik Bölgeler, Türk yatırımcılar için cazip yatırım ortamı sunmuştur.

Ankara Sanayi Odası'nın Pakistan Büyükelçiliği, ticaret odaları ve sektörel birliklerle düzenli temasları, karşılıklı güçlü yanların eşleştirilmesine ve somut projelerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Saygılarımızla,

Uluslararası İlişkiler ve Dış Ticaret Müdürlüğü

Ankara Sanayi Odası